

M. I. Iljas-G. M. Mizsevszkaja-
V. A. Popova-A. K. Szmolszkaja-
M. G. Satub:

PRAKTYICESZKAJA SZTYILISZTYIKA RUSSZKOVO JAZIKA

(„Viscsa skola”, Kijev, 1975)

Nemrég jelent meg a hazai idegen nyelvű könyvesboltok polcain az Ogyesszai Egyetem orosz filológia tanszéke munkatársainak „gyakorlati stilsztikájá”, ami sok segítséget nyújthat (D. E. Rozental „Az orosz nyelv gyakorlati stilsztikájá” több kiadása mellett) az általános iskolai orosztanároknak.

A munka azért is figyelmet érdemel, mert az ukrán iskolákban az orosz nyelv oktatásában egy sor hasonló oktatási problémával kell szembenéznie az orosztanárnak, mint nálunk.

Az orosz szókincs tanításával kapcsolatos stilsztikai problémák (26-96. lap) tárgyalása után az egyes szófajok morfológiai szintű stilsztikai kérdései kerülnek bemutatásra (96-153. lap). A kettős alakok („dubletnije formi”) párhuzamos, nyelvi egyszítálására irányítják a szerzők a figyelmet, pl. a magyarok számára is nehéz „lunnij szvet” (=holdvilág) és a vele szinonim „szvet luni” típusú szerkezetek vizsgálatakor (112. lap).

Az irodalmi norma stilsztikai síkú realizálását erősíti meg a könyv az összetett számnevek élő-élettelen kategória közti tárgyeseti ingadozása vonatkozásában is, amikor világosan állást foglal az „uvigyel pjatygyeszjaty tri szoldata” egyedüli helyessége és normatív mivolta mellett – az „uvigyel pjatygyeszjaty trjoh szol-dat” ellenében (126. lap).

A mondatcentrumú hazai ált. iskolai orosz-oktatás igényeit figyelembe véve érdeklődésre tarthat számot „A nyelv mondattani eszközeinek stilsztikai jellemzése” c. fejezete (153-230. lap). Ebben a fejezetben talán az egyeztetéssel kapcsolatos példák és magyarázatok a legtanulságosabbak.

A vonatkozó névmási szerepű „kto” után a múlt idejű igei állítmány – az egyes számú hímnemű forma mellett – állhat többes számban is néha:

„Uznajem, kto bili jevo družja.” (166. lap.)

Nem kötelező mindkét tag ragozása a „na ozere Szvetlojar” (175. lap) típusú értelmezős földrajzi nevekben (vö. „na ozere Balatonye” – „na ozere Balaton”).

Tanulságosak azok a példák is, amelyek a kettős igei, ill. névszói vonzat stilsztikai – szemantikai kérdéseit érintik:

1. „zsdaty pómocszi” = segítséget vár; „zsdaty szesztru” = várja a nővérét; 2. „rukovodsztvo

gyiplomnimi rabotami” = a szakdolgozatok (írásának) irányítása; „rukovodsztvo fakulteta” = a fakultás vezetősége (187-188. lap.)

A könyvben felvonultatott kettős alakok közül „ajánlások” alkalmával csak itt-ott találunk bizonyos dogmatizmust, a más gyakorlati stilsztikáktól avagy a mai, élő nyelvhasználatról való szubjektív alapokon nyugvó elrugaszkodást.

A számneves kapcsolatokban disztributív jelentéssel bíró „po” előjáró a köznyelvben inkább tárgyesettel kapcsolódik („po tridcaty szem rublej”), mint részeshatározó esettel („po tridcatyi szemi rublej”), s ennek ellenére a szerzők az utóbbit tekintik normának (126. lap).

Az ilyen apróbb hiányosságok ellenére a Kijevben nemrég megjelent „Az orosz nyelv gyakorlati stilsztikájá” c. kiadvány elsősorban gyakorlati irányultságával, konkrét példaanyagban végzett elemzéseivel és a külföldiek számára nyelvi nehézségeket jelentő kérdések igényes megvilágításával nyújthat segítséget a hazai orosztanárnak is az egyéni továbbképzésben éppen, mint a posztgraduális képzés különféle formái során. Ez a könyv bizonyos mértékig kárpótolhatja azokat, akik nem tudták beszerezni D. E. Rozental „gyakorlati stilsztiká”-ja 1974-es kiadását, A. Ny. Gvozgyev „Ocserki po sztyilisztjike russzkovo jazika” (M., 1965. 3. kiadás) c. könyvét, avagy pl. V. A. Livsic „Az orosz nyelv gyakorlati stilsztikájá”-t (M., 1964).

Dr. Hajzer Lajos (Pécs)

A MÓDSZERTANI KÖZLEMÉNYEK FENNÁLLÁSÁNAK 15. ÉVES ÉVFORDULÓJA

alkalmából 1975. november 28-án a TIT, a Juhász Gyula Tanárképző Főiskola Népművelési Tanszéki Csoportja és a Módszertani Közlemények közös rendezésében a *közükatás és a közművelődés* közös gondoljai alkották a kerekasztal-tanácskozás tartalmi kérdéseit.

Vendégeink dr. Tóthpál József kandidátus (Szeged) és Maróti Andor, az ELTE népművelési tanszéki csoportjának vezetője voltak.

Dr. Tóthpál József előadásában részletesen szólt a közművelődési határozat azon pontjáról, mely a folyamatos művelődés feltételeinek biztosítása érdekében megkülönböztetett figyelmet kíván fordítani a közoktatási és közművelődési intézmények közötti tartós és rendszeres, pedagógiai célokat szolgáló együttműködés kialakítására. Nyilvánvaló, hogy az iskolák az étettel való kapcsolatuk megteremtésében csak más kulturális tényezőkkel – elsődlegesen a közművelődési intézményekkel – együttműködve érhe-

tik el célkitűzéseket. A közművelődési intézmények pedig csak pedagógiai tevékenységük fokozásával válhatnak alkalmassá nemes feladatuk ellátására. E cél érdekében hozták létre a népművelő tanárok képzését.

Maróti Andor előadásában arról szólott, hogy az egyetemi és főiskolai hallgatókat az eddiginél jobban be kell kapcsolni a közművelődésbe. Felhívta a figyelmet, hogy ennek érdekében nagy gondot kell fordítani az egyetemeken és főiskolák kulturális életének fejlesztésére, arra, hogy az egyetemeken és a főiskolákon meg kell rövid időn belül alapozni a közművelődési munkára való felkészítést, hiszen a közéleti szereplés velejárója az értelmiségi hivatásnak, vagy azzá kell lennie.

Előadásának második gondolata az egyetemeken folyó népművelő képzés. Elmondotta ennek viharos és sok gondot, problémát jelentő történetét, majd vázolta a mai helyzetet eredményeivel és gondoljaival együtt, majd megkísérelte felvázolni a jövő perspektíváját.

Az ismertetett témák fontosak. Fontosságukat alátámasztja, hogy az 1974-es közművelődési határozat külön-külön fejezetben foglalkozik velük. Exponálásuk életközelségét pedig az jelezte, hogy 11-en szóltak és vitatkoztak, s voltak, akik 3-4-szer is szót kértek. Többek között az alanti témák kerültek megvitatásra:

- Mit jelent a művelődés egysége?
- Eljuttatjuk-e ifjúságunkat oda, hogy tanulmányainak befejezése után önművelésre kész és képes is legyen?
- Egy nivón állanak-e az általános iskolás tanárok és a népművelők képzettség szempontjából?
- Mi a különbség - végzettség, elhelyezkedés stb. szempontból - a főiskolai és egyetemi végzettség között?
- Hová tűnnek el az egyetemet végzett népművelők?
- A főiskolán tanárszakkal párosított népművelést tanuló tanároknak, népművelőknek mi

az elhelyezkedési lehetősége? Van-e jövője ennek a képzési formának?

- A jelenlegi képzési formák kialakítását megelőzte-e valamilyen tudományos kutatás, vagy csak íróasztal mellett született gondolatok megvalósításáról van-e szó?

- A társadalmi igény és a képzés szinkronban van-e?

- A korszerű technikai környezet mennyiben jelent segítséget a főiskolai és egyetemi képzésben?

- A képzés tartalma szinkronban van-e a fejlett szocialista társadalmat felépíteni kívánó igényekkel?

- A kialakulóban levő (vagy már kialakult) hierarchiában hol helyezkednek el a tanítóképzőt, a tanárképzőt, az egyetemet végzett népművelők?

A témák néha kérdésként hangzottak el, más-kor pedig hozzászóló fejtette ki egy-egy témáról a véleményét.

Már a közművelődés helyzete és fejlesztésének feladatairól szóló párthatározat is megállapította, amit a mi szerény kerekasztaltanácskozásunk, hogy társadalmunk előrehaladásával a közművelődés terén nem lesz könnyű az út. Nagyon sok kisebb, nagyobb nehézséget kell leküzdenünk a közművelődési munkaprogram megvalósításában. Meghátárnunk nem szabad és nem is fogunk. Minden rendelkezésre álló erőt és eszközt megmozgatunk céljaink elérése érdekében.

Amikor a Módszertani Közlemények megindította „Pedagógusok a közéletben” című rovatát - már e cél szolgálatába állt. Érdekes megemlítenünk, hogy éppen a képzés oldaláról jelentkeztek az első cikkírók. Úgy látszik, nem véletlen, hogy a kerekasztal-tanácskozáson is legtöbben a népművelők képzéséről szóltak.

Az érdekes és hasznos tanácskozást dr. Waldmann József, a Módszertani Közlemények kiadója foglalta össze.